

Rif, Raf – Pafff

Oboroženi boj v Zvezni republiki Nemčiji

V deželi gospodarskega čudeža so se kmalu po koncu 2. svetovne vojne na vodilne in vplivne položaje v državi začeli vračati stari nacisti; uradniki, gospodarstveniki, učitelji in politiki so svojega sovražnika kajpak uzrli na levi in v državi z nekdanj najmočnejšim delavskim gibanjem (znova) prepovedali komunistično partijo Nemčije. To je bilo leta 1956 oziroma štirinajst let pred ustanovitvijo prve mestnogverilske skupine RAF leta 1970. V naslednjem poldrugem desetletju se je med državo in predvsem Frakcijo rdeče armade (Rote Armee Fraktion – RAF) razvil dialektični odnos sovraštva in nasilja, v katerem sta si obe strani nehote vehementno dokazovali, da sta kot ustvarjeni druga za drugo. Na ugrabitve, bombne eksplozije in umore “teroristov” so “prasci” odgovarjali z umori, vpeljavo t. i. belega mučenja¹ in zaostrovanjem zakonodaje.

Čeprav je RAF v Zahodni Nemčiji skoraj 30 let veljal za “državnega sovražnika št. 1”, pa ni bil edini. Kot rezultat radikalizacije dela študentskega gibanja sta v 70. letih v ZRN nastala še Gibanje 2. junij in Revolucionarne celice (Revolutionaeren Zellen – RZ), katerim se je nekoliko kasneje pridružila še ženska celica Rote Zora. Čeprav so bili cilji vseh treh skupin bolj ali manj identični, pa so se med seboj razlikovale predvsem po metodah boja in notranji organizaciji. S pojavom družbenih gibanj v začetku 80. let so na politično prizorišče v ZRN vstopili avtonomi, ki so zavrgli tradicionalno pojmovanje političnega, ga z višav elit spustili na raven vsakdanjika, cilje boja pa

¹ Gre za vpeljavo izolacijskih celic v zaporih, v katerih so zapornice in zapornike nastanili v umetno, nespremenljivo okolje, kar sproži proces uničevanja vitalnih človekovih substanc. Senzorna deprivacija je lahko tudi “perfekten umor”, saj ga ne povzroči konkretna oseba.

*2 Das Ohr auf die
Schiene der Geschichte ...,
1998, str. 5.*

s t. i. veselimi akcijami usmerili zlasti k vračanju arhetipskih simbolnih vsebin, ki so z razraščanjem etatizma izgubile svoj prvotni pomen.

Iz Latinske Amerike uvožen koncept mestne gverile in "boj v srcu zverine" (Che Guevara) so RAF, Gibanje 2. junij in RZ pojmovali kot strateško nujnost delovanja leveice v metropolah. Diskusije o internacionalizmu, antiimperializmu in družbeno revolucionarnih idejah, ki so takrat potekale na levici, so se velikokrat zaključile z ugotovitvijo o nujnosti revolucionarnega nasilja, ki naj bi pripeljal do družbenih sprememb.

Februarja 1968 je SDS (Sozialistischer Deutscher Studentenbund) v Zahodnem Berlinu organizirala mednarodni Vietnamski kongres, na katerem so udeleženci sklenili, da je treba podpreti narodno-osvobodilna gibanja in v zahodni Evropi odpreti drugo fronto. Zahodna Evropa naj ne bi smela ostati mirno zaledje imperializma, upor proti imperializmu pa naj bi vključeval prestop k revolucionarnemu nasilju. Latinskoameriški koncept mestne gverile se je v tem kontekstu zdel kot najustreznejša strategija.

Čez dva meseca, aprila 1968, je zagorelo v dveh frankfurtskih veleblagovnicah. Tri dni za tem so zaprli Gudrun Ensslin, Andreasa Baaderja, Thorwalda Prolla in Horsta Soehnleina. Na sodnem procesu oktobra 1968 so povedali, da so požar podtaknili "kot protest proti ravnodušnosti družbe do morije v Vietnamu."²

Naskok v osrčje zverine

Kaj pravzaprav je "oboroženi boj?" V radikalnolevičarskem pojmovanju 70. let je oboroženi boj pomenil revolucionarno-militantno politiko, za katero se je takrat uveljavil pojem mestne gverile. Izhajajoč iz Mao Zedongovega koncepta revolucionarne vojne, Che Guevarovega fokizma je zgled nemškimi skupinam mestne gverile bila predvsem urugvajska mestna gverila Tupamaros, cilji pa pospešitev oziroma radikalizacija procesa politizacije, postavitve vprašanja oblasti in njenega prevzema. O "nasilnih" metodah boja mestne gverile je treba reči, da mestna gverila ni bila vojaška

VEDELI SMO, DA SE TAKŠEN UMOR LAHKO ZGODI

Irmgard Möller, edina preživela RAF-ova zapornica, se spominja dogodkov v noči med 17. in 18. oktobrom 1977 v zaporu Stammheim.

Letalo v Mogadišu so specialci zavzeli. Si to še slišala po poročilih?

Ne. Zadnja poročila, ki sem jih lahko slišala po zaporniškem radiu, so bila ob desetih, enajstih

zvečer. Po tem sem še brala. To ni bilo tako enostavno. Pred ugrabitvijo je šel eden od paznikov zvečer naokoli in pobral žarnice, med prepovedjo kontaktov pa so elektriko enostavno izklopili. Torej sem potrebovala sveče. Moj gramofon je igral na baterije, to je šlo. Na vsak način sem hotela ostati budna, da bi poslušala prva jutranja poročila ob šesti uri. Toda bila sem že popolnoma izmučena. Nekaj časa sem hodila gor in dol po celici, da ne bi zaspala. Potem pa me je vseeno zmanjkalo.

fetišizacija nasilja. Oboroženi boj je seveda vključeval tudi uporabo orožja, saj je orožje uporabljala tudi druga stran. V kontekstu boja v metropolah so dogodki v Vietnamu in kasneje v Čilu narekovali uporabo revolverjev, bomb, izsiljevanj in ugrabitev. Tako kot danes je bilo tudi takrat povsem samoumevno, da vladarji v metropolah in državah v razvoju ne bodo izginili zgolj z dobrimi željami, neposlušnostjo, stavkami ali izgradnjo kontrakulture.

Kot rečeno, razprave na tedanji levisi v ZRN niso zaobšle militantnih in ilegalnih načinov boja, katerih izhodišče je bila predvsem neučinkovitost legalnih praks levice, kot so demonstracije, razdeljevanje letakov in zbiranje denarja. Kontrast med legalnimi načini boja in močjo imperializma je bil prevelik. Navsezadnje, kakšen učinek imajo letak proti diktatorskemu režimu, demonstracija proti vojaškemu udaru ali zbiranje denarja proti moči bank? Takrat je bila v svetu leвица v poletu – zakaj torej ne bi moglo priti do revolucije? Z današnjega vidika zveni vprašanje morda naivno, a tudi takrat je bilo jasno, da leвица v svetovnem merilu ne bo prav zlahka zmagala.

Na začetku 70. let je bila “nova leвица” stara pet, šest let in je imela veliko manj izkušenj kot danes. Temu ustrezno se je morala podati na pot iskanja, preizkušanja in invencije. In mestna gverila je bila eden od poskusov.

Predvsem pa takrat nihče ni mogel vedeti, kakšne rezultate bo dosegla v moderni in bogati kapitalistični državi ZRN. Njena internacionalno usmerjena leвица, katere pogled je segal čez lastni prag in katere mišljenjska izhodišča in dejanja so predstavljali svetovni odnosi, je bila pred dilemo: v deželi gospodarskega razcveta, ki je (bila) ena od utrdb svetovnega kapitalističnega sistema, je bila manjšina zainteresirana za njegovo uničenje. Konec koncev so bili ljudje nekje drugje lačni in daleč stran so vojaški režimi zatirali ljudi ali pa jim vsiljevali vojne.

Kasneje se je izkazalo, da zahodnonemška radikalna leвица v državi nikoli ni imela množične podpore za korenite spremembe družbenih odnosov.

Koncept protiiperialistične mestne gverile je bil poskus rešitve

Si poskušala tudi že kakšno noč prej ostati budna?

Ja. Zelo malo sem spala (...) Zaradi gladovne stavke pred tedni in ker nisem jedla zaporniške hrane, sem bila telesno popolnoma izčrpana. Bila sem popolnoma brez rezerv (...)

Potem sem ponoči, precej pozno, še enkrat poklicala Jana. (...) Jan je bil nasproti mene, oddaljen nekaj metrov na drugi strani. Slišal me je in se tudi odzval. Rekla sem: “He,” enostavno, da bi vedela, kako je. Potem sem se ulegla pod odejo in zaspala.

Kdaj, seveda nisem pogledala, moralo je biti enkrat v naslednjih urah ...

Kaj se je zgodilo potem?

Prvo kar sem zaznala, je bilo močno šumenje v glavi, medtem ko mi je nekdo na hodniku pod zelo močno neonsko lučjo dvigoval veke; veliko postav je stalo okoli mene in me prijemalo. Potem sem zaslišala nek glas, ki je rekel: “Baader in Ensslin sta mrtva.” Verjetno sem potem zopet izgubila zavest. Naslednjič, ko sem zares prišla k sebi, je bilo čez nekaj dni v

³ Skupina je pooblastila Ulrike Meinhof, da na podlagi internih razprav napiše nek 'koncept'. "Prišla je k meni," se spominja njen znanec, "pobrala pol moje knjižnice, od Marxa do Maa, in se umaknila, da bi napisala teorijo RAF-a." (M. Krebs, Ulrike Meinhof, str. 223)

⁴ Potem ko se je skupina konec leta 1970 preselila iz Berlina v Zahodno Nemčijo, se je njeno prvotno samorazumevanje kot družbenorevolucionarne oborožene skupine izjalovilo. Drugače kot RAF-ovi vzorniki (latin-skoameriška gverila in Black Panther so bili dobesedno doma na terenu, kjer so delovali) so člani/ce RAF-a morali mesta, kjer naj bi delovali, najprej spoznati kot turisti.

te dileme, ki ga je razvil predvsem RAF. Z njim je hotel preseči ozek notranjepolitični okvir ZRN in se kot oborožena frakcija priključiti globalnemu antiimperialističnemu boju. V tesni politični pa tudi akcijski zvezi z osvobodilnimi gibanji po svetu in po Chejevem izreku "Naredimo dva, tri, štiri Vietname ..." naj bi se v metropolah, "v srcu zveri", zgradila nova fronta. Najprej v majhnih skupinah, dokler ne bi družbena nasprotja v ZRN privedla do masovnega upora. Takrat se je zdelo, da je slednje toliko bolj realistično, ko bo "glavni sovražnik" – imperializem ZDA, skupaj z njegovimi zavezniki, v tem primeru ZRN, hkrati napaden na več točkah in s tem oslavljen, ZRN pa ne bo mogla več vzdrževati znotrajkapitalističnega normalnega stanja. Glede na to strategijo so bile glavne tarče napadov mestne gverile v 70. letih Natova oporišča in ljudje na ključnih pozicijah v državnem aparatu.

Gradnja Rdeče armade – RAF

Obstoj političnih zapornic/kov močno označuje zgodbo o RAF-u, vključno z njenim prvim nastopom kot skupine. Mario Krebs, pisec biografije o Ulriki Meinhof, meni, da je neposredni povod za ustanovitev Frakcije rdeče armade (RAF) ponesrečeno izpeljana akcija osvoboditve Andreasa Baaderja maja 1970, ki je prestajal kazen zaradi podtaknjene požara v Frankfurtu. RAF je po njegovem mnenju nastal zaradi diletantsko izpeljane akcije in ne kot rezultat politične teorije in prakse ali strateškega koncepta.³ Skupina 25 ljudi je s prestopom v popolno ilegalno vse bolj izgubljala stik z legalno levico, z leti pa je postajal razkorak med težnjami RAF-a in družbeno realnostjo vedno večji.⁴

V svojih prvih programskih tekstih (Koncept mestne gverile iz leta 1971 in Mestna gverila in razredni boj iz leta 1972) je RAF formuliral svoje politične cilje, umevanje sebe, analizo položaja v ZRN in mednarodne razmere. V politični opredelitvi RAF-a je bil močno poudarjen protiimperializem. V njegovem razumevanju

bolnišnici v Tübingenu. Poleg moje postelje je stal tožilec in je hotel vedeti, kaj se je zgodilo. Moja odvetnica je smela priti k meni šele naslednji dan. Od nje sem izvedela, da je tudi Jan mrtev. Povedala mi je še, da so zavzeli letalo in da so iz komanda Martyr Halimeh ustrelili vse razen ene ženske, ki je ves čas brezuspešno poskušala priti do mene. Po večtedenski prepovedi stikov je bilo to prvo srečanje z nekom, ki sem mu zaupala.

Ležala sem na intenzivni negi za opekline, soba je bila obložena s ploščicami in sterilna, priključena sem

bila na aparate, ki so brbotali pred menoj, neznosno me je bolelo, povsod so bili policaji, celo zdravnike na intenzivni negi so strogo nadzorovali.

Kakšne poškodbe si imela?

Od štirih vbodov v prsi je eden zadel osrčnik in poškodoval pljuča, ki jih je preplavila kri. V Tübingenu so mi morali odpreti cel prsni koš in mi vstaviti drenažo, s katero so izsesali sokrvico. Vbod je bil zelo močan in globok sedem centimetrov. Verjetno so ga ustavila rebra, kajti eno je bilo zarezano.

mednarodne politike je imel prednost revolucionarni boj v naslednici nacionalsocialistične države. Boj v središču imperializma, vojaški napadi na multinacionalne strukture kapitala je bil za RAF najboljša možna oblika solidarnosti z narodnoosvobodilnimi gibanji po svetu. Vendar gola solidarnost ni bila dovolj. V tekstih so jasno formulirali, da je RAF frakcija v mednarodnem spopadu – “Gverila je intervencijska metoda šibkih revolucionarnih sil”⁵, da je njihov dolgoročni cilj razmah revolucije, ko naj bi si proletariat izbojeval politično oblast in da je to zaradi objektivnih mednarodnih razmerij moči mogoče doseči le na konfrontacijski črti mednarodni proletariat – mednarodna buržoazija. Iz prvih tekstov je jasno, da se je RAF v prvi fazi še ukvarjal z možnostjo sooblikovanja revolucije v ZRN, torej da sebe niso pojmovali zgolj kot oboroženo intervencijsko silo, ki je del osvobodilnih gibanj po svetu.

Tisto, kar je izzvalo tako silovito reakcijo države proti RAF-u, je bil njegov “primat prakse”. RAF je v svojih tekstih zelo jasno zavrgel ‘reformistične iluzije’ o mirnem prehodu v nekapitalistično družbo, medtem ko je s strani države postalo takoj jasno, da ne bo dopustila, da se na tleh ZRN zasidra revolucionarno delujoča skupina.

Leta 1972 je RAF v tekstu Mestna gverila in razredni boj brez večjega uspeha apeliral na povezavo gverile in legalne levice. Po njihovem mnenju naj bi k napredku v razrednem boju vodilo zgolj to, da ima politično-propagandno delo perspektivo v oboroženem boju in da ima politično-organizacijsko delo možnost priključitve mestni gverili.

Koncept antiimperialistične gverile je hitro trčil ob svoje meje. Osvobodilna gibanja niso hotela ali pa niso mogla postati partner mestne gverile. Kot možni partner v boju je torej prišla v poštev še legalna levica v ZRN, ki pa je bila drugače usmerjena in za množično konfrontacijo z državo neoborožena oziroma je zavračala takšno obliko boja. RAF se je moral zato spopasti z državno represijo precej izoliran – česar pa ni zdržal. Le nekaj mesecev po majski ofenzivi (s petimi akcijami proti sodstvu, policiji in ameriškim oporiščem) leta 1972 je skoraj vsa prva generacija RAF-a obtičala

⁵ *Das Konzept Stadtguerilla, v Ausgewählte Dokumente der Zeitgeschichte BDR – RAF, Köln, 1987, str. 10.*

Ali so našli orožje, s katerim je bil narejen ta vbod?

V uradni različici piše, da naj bi do vboda prišlo z zaporniškim nožem, toda to ne more držati, kajti vbod je bil preglobok.

Kako si dojemala situacijo? Tisto noč si se torej zbudila zelo težko ranjena. Kaj si si mislila?

Najprej sem bila popolnoma zmedena (...) Razmišljala sem, kaj se je moralo zgoditi, da se je stanje tako poslabšalo. To sem hotela na vsak način

vedeti. V teh letih so Andreasu vedno znova grozili s smrtjo, Ulrike je bila mrtva – vedeli smo, da se umor lahko zgodi. Nikoli si nismo predstavljali, da smo v zaporu varni. Eden od razlogov, zakaj nismo pustili, da nas ločijo, je bil, da bi drug drugega varovali. Toda predvidevati, da se to lahko zgodi, je čisto nekaj drugega, kot kaj takšnega dejansko tudi doživeti. S tem sem morala razčistiti sama. To je bila totalna, omamljajoča bolečina, ki je bila močnejša kot strah, da bodo pri meni poskusili še enkrat.

Orožja nismo imeli. Mnenje, da smo orožje skrili v

⁶ *Das Ohr auf die Schiene der Geschichte ...*, str. 62.

za zapahi. Tako je koncept mestne gverile oziroma uresničevanje tega koncepta obtičalo na samem začetku. Naslednja leta so RAF-ove akcije sledile srži revolucionarne morale, da se tovarišic/ev ne prepušča nemilosti države in so bile osredotočene na izboljšanje razmer v zaporih. Dinamika akcije in reakcije je začela usmerjati razvoj oboroženega spopada. Po prvih aretacijah so se RAF-ove akcije osredotočile na osvobajanje zaprtih, osvobodilne akcije pa so vodile v merjenje moči med RAF-om in državo. Prišlo je tudi do zasedb nemške ambasade v Stockholmu leta 1975, s katero so hoteli talce zamenjati z zaprtimi RAF-ovci. Ofenziva je, leta 1977 dosegla kulminacijo z RAF-ovo ugrabitvijo, kateri je po stammheimskih dogodkih sledil umor predsednika nemškega združenja delodajalcev, predsednika združenja nemške industrije, člana upravnega odbora Daimler-Benz, skratka enega najvplivnejših mož v gospodarstvu in nekdanjega nacista Hannsa Martina Schleyerja, in s palestinsko ugrabitvijo Lufthansinega letala. Posledica dogajanja je bila tudi težko ranjena Irmgard Moeller in (samo?)umor Andreasa Baadera, Gudrun Ensslin in Jan-Carla Raspeja v stammheimskem zaporu pri Stuttgartu.

Šele z eksplozijo avtomobila vrhovnega poveljnika Nata Haiga v Belgije leta 1979 je bilo jasno, da je RAF preživel, tarča njegovih napadov pa so bile do leta 1984 ameriške vojaške baze v Evropi. RAF je takrat svoje likvidacijske akcije popolnoma usmeril proti "smrtnemu sovražniku človeštva" – ameriškemu imperializmu, medtem ko notranjepolitičnim razmeram skorajda ni pripisoval nobene vloge več.

Maja 1982 se je RAF oglasil z novim tekstom, "Gverila, upor in antiimperialistična fronta", v katerem je analiziral formiranja zahodne Evrope kot vojaške, ekonomske, politično-represivne sile, ki nastaja s koordinacijo z ZDA, na tleh katere se združujejo tri konfliktna linije: sever-jug, vzhod-zahod, država-družba. Za "razmah avtentičnih strategij v metropolah"⁶ je potrebno sodelovanje revolucionarnih sil in izgradnja antiimperialistične fronte, je pozival RAF, vendar njegov klic k združitvi vrst v oboroženih akcijah, "na sceni", torej v radikalnih delih levičarskih gibanj ni imel prav velikega odziva.

celice, je tudi zato kratkovidno, ker smo se morali v času prepovedi kontaktov večkrat preseliti – in pred selitvijo nismo vedeli, ne kdaj in ne kam. Če bi imeli orožje, bi z njim gotovo ravnali drugače kot da bi ga usmerili proti sebi. Branili bi se ali pa poskušali priti ven, gotovo pa se ne bi vsak posamično ubil. Tisti, ki ve, kako so nadzorovali naše odvetnike, tej različici ne more verjeti.

V svoji knjigi ponavljate trditev, da je jeseni 1977 v zapor Stammheim vdrla morilska skupina, ki je

ubila vaše tovariše Andreasa Baadra, Jana-Carla Raspeja in Gudrun Ensslin, vas pa težko ranila. Želite oziroma ali ne morete sebi in drugim priznati, da ste takrat načrtovali skupinski samomor?

Nikakor. Četudi si to veliko ljudi želi, ne bom naenkrat začela lagati. Nikoli ne bom rekla kaj drugega: to ni bil samomor, temveč umor.

Nekdanji članci RAF-a Monika Helbing in Susanne Albrecht sta povedali, da je obstajal samomorilski načrt v primeru, če vas in vaših

RAF je premočrtno sledil maoistični misli in sprva iz polja svojega delovanja ni izključeval razrednih odnosov v ZRN. S svojimi dejanji in propagando je želel vplivati tudi na delavce v ZRN, mestna gverila pa naj bi zaledje našla v legalni levici.⁷ Toda nagovor nemškemu proletariatu je hitro izginil iz RAF-ovih obzorij, katerega je vse bolj prekrival goli protiimperializem.

Sčasoma je vse večjo težo dobival "primat prakse", ki je vedno bolj definiral cilj, in ne obratno, zato je RAF pozornost vedno bolj usmerjal v napad in razbitje političnega nasprotnika – države in Nata, njunih predstavnikov, struktur in projektov. V 80. letih je prišlo do poskusa izgradnje zahodnoevropske gverilske fronte s francosko Action Direct in italijanskimi Rdečimi brigadami, ki so napadali vojaško industrijske objekte. Fronta se je kmalu zlomila, "bila je bolj korzet kot obogatena razširitev. Fronta je morala razpasti tudi zato, ker je preveč energije šlo za vzdrževanje 'prave' linije."⁸

Skratka, pozornost RAF-a je bila vedno bolj osredotočena na lastno usposobljenost napada, pri čemer je prišlo do paradoksa, ko je RAF svojo politiko vedno bolj izpeljeval iz strategij nasprotnika.

To pa je imelo vsaj dve posledici: vse manj je bilo prostora za diskusijo o "izgradnji" novih družbenih/revolucionarnih/kolektivnih struktur. Po drugi strani pa je zazrtost v napadanje in v usposobljenost zanj neizprosno narekovala notranjo strukturo skupine, ki je postajala vedno bolj vojaška. Glede notranje organizacije so se očitki s scene, predvsem avtonomov,⁹ konkretno dotikali "neemancipiranosti RAF-a, ki je navznotraj terorističen, proti sebi in lastnim tovarišem, in zaradi tega bolj usmerjen v ohranjanje obstoječih odnosov, kot na nujnost njihovega uničenja ... na njihovo hierarhično strukturo, na fizično agresivnost v skupini, delitve na kader in pehoto ter močnih razlik med posameznimi tovariši ..."¹⁰ Posledica tega je bila RAF-ova izolacija znotraj radikalne levičarske scene, kajti akcije RAF-ovega revolucionarnega "kadra" so bile odmaknjene od dogajanja v družbi in na levičarski sceni. Zaradi izoliranosti je RAF čestokrat napačno ocenil družbene konflikte, temu ustrezno pa so sledile napačne

⁷ Ulrike Menhof je na začetku 70. let zapisala, da, "proletariat ni korumpiran s konzumom, temveč z antikomunizmom, "in da mora biti Izjava o osvoboditvi Andreasa Baaderja "razdeljena tudi družinam s številnimi otroki, v domove in proletarskim ženskam". (Ibid.)

⁸ Jungle World, št. 18, 29.4.1998, Wir beenden das Projekt, Die Abschiedserklärung der RAF.

⁹ Glej str. 14.

¹⁰ Die Früchte des Zorns, Band 1, str. 102.

sozopornikov ne bodo zamenjali. To ste morali izvedeti od Brigitte Mohnhaupt pred letom 1977.

To je laž, kaj takšnega Brigitte nikoli ni rekla, kajti takšnega načrta ni bilo.

Gospa Mohnhaupt je doslej o tem molčala. Toda zakaj naj bi si gospa Helbing in gospa Albrecht kaj takšnega izmislili?

Povsem enostavno: od kronskega pričevanja sta hoteli iztržiti dobiček. Vsi, ki so izstopili iz RAF-a in odšli v DDR, so jih po njihovem razkritju po padcu

zidu zasliševalci podkupili z obljubo o milejši kazni, če se opredelijo o Stammheimu. To vem iz dokumentov in izjav prič. Za državo je zelo pomembno, da je dobila dozdevno zanesljive priče, ki so potrdile njeno trditev o samomoru.

Prevedla Nina Kozinc

*Gudrun Ensslin in Andreas Baader
v neki pariški kavarni*

intervencije. Resda je RAF do ubojev v Stammheimu žel simpatije v levičarskih krogih. Po tem pa se je razkorak med njim in levico, zaradi vedno bolj militantne prakse, notranje strukture in mišljenja (izraženih v njihovih nebuloznih, militantnih, deloma bahaških komunikacijah, ki niso imeli prav velikega agitacijskega učinka, pač pa so paternalistično podajali “ta pravo” linijo in edino zveličavno resnico), povečeval, kar pa je bila nedvomno tudi posledica RAF-ovega konflikta z državo.

Gibanje 2. junij: “Oni so streljali prvi.”

Januarja 1972 so se v Zahodnem Berlinu združile različne skupine političnega undergrounda, subkulture in drogeraške scene, ki se so od leta 1969 v Zahodnem Berlinu udeleževali spontanih militantnih akcij, v Gibanje 2. junij.¹¹

“Lumpenproletarske hipijaše”, kot so jih imenovali rafovci, se je hitro oprijel sloves “populistične frakcije” gverile. Obtožba populizma se je dotikala načel Gibanja 2. junij, po katerih naj bi bilo njihovo ravnanje vsaj malo predvidljivo tako za simpatizerje kot nasprotnike in da se je treba izogibati nepotrebnim žrtvam na obeh straneh (čemur se niso mogli vedno izogniti). Na vsak način so hoteli preprečiti, da bi se ljudje počutili ogrožene zaradi njih in da bi se zaradi gverilskih akcij strnile nasprotnikove vrste. Gibanje je bilo strah in trepet berlinskih bank (nekega dne so oropali tri banke), vendar pri ropih nikoli ni prišlo do streljanja. Med bančnim ropom, ki se je odvil po krvavem razpletu RAF-ove zasedbe ambasade ZRN v Stockholmu, so ‘komandosi’ Gibanja 2. junij delili prestrašenim ljudem v banki sladkarije in letake s pojasnili. S tem so želeli simbolično demonstrirati, da akcija ni naperjena proti njim. Hkrati pa je to bil detalj, ki je policajem preprečeval, da bi gverilke in gverilce denuncirali kot brutalne kriminalce. Bančni ropi kot “revolucionarna zaplemba” so služili nakupu orožja, izgradnji logistike, življenja v ilegali in podpori zapornikov s tem, da je Gibanje 2. junij, drugače kot RAF, del denarja namenil dejavnostim legalne

Sjef Teuns

IZOLACIJA – SENZORNA DEPRIVACIJA: PROGRAMIRANO MUČENJE*

V splošni medicini se poslužujejo izolacije tako v preventivne, denimo pri nalezljivih boleznih, kot je tuberkuloza ali črne kože, kot v kurativne namene, na primer kratkotrajna izolacija po hudi nesreči ali težki operaciji. V vseh teh primerih pojmujejo izolacijo kot nujno zlo, ki naj traja čim manj časa, razvoj

moderne medicine pa gre v smeri, da pomaga pacientom čim prej zapustiti bolnišnico ali karanteno.

To pa ne drži v psihiatriji in v sodstvu. Presenetljivo je, koliko metod je razvila znanost, ki se imenuje psihiatrija, da bi izolirala ljudi na različnih področjih njihove eksistence. V psihiatričnih bolnišnicah je prepoved ali cenzura pisnega komuniciranja in branja normalen pojav, omejevanje ali prepoved obiskov pa je običajno. Spalne in inzulinke terapije so umetne metode dolgotrajne izolacije, ki jih predpisujejo s pretvezo, da se ljudi “pomiri”; toda s tem paciente

levice. Za Gibanje 2. junij namreč velja, da je bilo tesno povezano z legalnim, nedogmatičnim delom levice.¹²

Tudi v času vse večje polarizacije na levi v 70. letih je Gibanje 2. junij skušalo slediti antiavtoritarnim ciljem. Gibanje 2. junij ni razvilo svojega političnega koncepta, njihova "teoretična" analiza je temeljila na osebnih izkušnjah. Sebe so pojmovali kot "oboroženo krilo levice" in ne kot "revolucionarno avantgardo", ki bo izpeljala revolucijo. Misel, da bodo s petimi ljudmi izpeljali revolucijo, se jim je zdela nesmiselna. Njihov namen je bil inspirirati ljudi k uporabi in izgradnja protioblasti, ki bi bila zasidrana na legalni militantni levi in ki bi na pomembnih točkah moči rušila dozdevno vsemogočnost države. Slednje je dolgo časa veljalo za programski stavek Gibanja.¹³ Sicer pa skupina ni imela kakšne natančno razdelane strategije boja:

Andreas Baader

¹¹ "Januarja 1972 smo se združili v Gibanje 2. junij. To je bil datum, ki je še vse združeval, študente in mlade proletarce. Vsi so vedeli, kaj 2. junij pomeni. Za nas pa je bilo pomembno še nekaj drugega: ta datum opozarja na to, da so oni prvi začeli streljati! Vsakokrat, ko bo kdo spregovoril o Gibanju 2. junij, bo to opomin, da so 2. junija policaji ustrelili Benna Ohnesorga. Toliko o imenu." Ralf Reinders/ Ronald Fritzs, *Die Bewegung 2. junij*, 1995, str. 7.

¹² Podpora berlinske scene je bila velika. Tako je Gibanju 2. junij po končani ugrabitvi Petra Lorenza, kljub policijskemu obsedenemu stanju v Zahodnem Berlinu, uspelo s pomočjo simpatizerjev razdeliti po mestu v pol ure 30 000 letakov.

¹³ Ralf Reinders in Ronald Fritzs sta to misel prvič slišala na sodišču, kjer je bila uporabljena kot dokazno gradivo proti njima. "Takrat sva se poscala od smeha. Nekdo si je zapisal neko misel iz diskusij, ki so se jih udeleževali številni ljudje, ki pa niso delovali z nami. Toda nekaj takega kot široka zasidranost je obstajalo." Reinders/ Fritzs, *Die Bewegung 2. juni*, str. 38.

¹⁴ Peio Aierbe, *Bewaffneter Kampf in Europa*, 1991, str. 10

¹⁵ Šesti zapornik, soustavnovitelj RAF-a Horst Mahler, je zavrnil osvoboditev s pojasnilom, da noče, da ga osvobodi majhna skupina in da bo rajši počakal na čas, ko bodo delovne množice prevzele oblast. Danes H. Mahler dela kot svetovalec za usposabljanje managerjev in vprašanja nepremičnin. *Ibid.* 103.

“Cilj je bil: v okviru protiiperialističnih množičnih akcij več kot samo simbolično napadati predvsem ameriške objekte, jim povzročiti čim večjo škodo, in izpeljati akcije skupaj z nedogmatičnimi skupinami v proletarskih predelih Berlina.”¹⁴

Ideološko je bila skupina veliko bolj heterogena kot RAF. V Gibanju 2. Junij je prevladovala anarhistična frakcija, ki je stalinistična skupinica ni mogla preglasiti. Protikapitalizem in protiiperializem sta bili točki, ki ju je Gibanje povzemalo še iz časov študentskega revolta.

Zaradi prevladujočih libertarnih idej v skupini nikoli ni prišlo do delitve dela med člani/cami. Vsaka in vsakdo v skupini je moral obvladati vso “teroristično” tehniko, s čimer so preprečili vzrast hierarhije. Gibanje ni poznalo struktur komand z natančno določenim številom članov: zato ostre ločnice med člani in simpatizerji ni bilo, kot denimo pri RAF-u, kjer so od svojih članov zahtevali, da popolnoma prekinejo s prejšnjim življenjem.

Njihove akcije so bile uperjene proti ZDA, gospodarstvenikom in desničarskim politikom. Najbolj spektakularna akcija Gibanja 2. junij je bila ugrabitev glavnega kandidata CDU za berlinskega župana, Petra Lorenza, ki se je zgodila v najbolj vročih dneh predvolilne kampanje, februarja 1975. Gibanju je uspela zamenjava Lorenza za pet zaprtih tovarišic/ev iz gverile in za dva priprta demonstranta, Lorenzu pa to, da je bil izvoljen za berlinskega župana.¹⁵

To je bila zadnja uspešna zamenjevalna akcija nemške mestne gverile. Po njej pa je tudi Gibanje 2. junij dobršni del delovanja preusmeril v reševanje zaprtih tovarišev in tovarišic oziroma izboljšanje pogojev v zaporih. Konec 70. let so zaprli devet članov skupine. Gibanje je razpadlo, del še na prostosti živelih članov se je priključilo RAF-u ali pa Revolucionarnim celicam.

Koncert pred zaporom v podporo Irmgard Müller

RZ: “Sistem ne dela napak, on je napaka!”

Leta 1973 so se formirale prve skupine Revolucionarjih celic (Revolutionaeren Zellen–RZ), ki so se, z redkimi izjemami (ugrabitev letala Air France), v boju omejevale predvsem na uničevanje stvari. Razdeljevanje 120 000 ponarejenih dnevnih vozovnic za podzemsko železnico kot protest proti cenovni politiki berlinskega javnega prevoza, zažiganje avtomatov za vozovnice, razdeljevanje ponarejenih bonov za 100 DM berlinskim klošarjem za božično darilo ter podtikanje požarov v multinacionalne korporacije ter v urade za begunce so le nekatere od akcij RZ. V policijskem žargonu so dobili ime prostočasni teroristi, kajti njihovi/e člani/ce niso živeli v ilegali, zato je večina policijskih tiralic ostala brez osebnih imen. RZ so se “revolucionarnih dejanj” lotevali le občasno. Šele leta 1987 je policiji uspelo izslediti nekaj njihovih članov.

Politična strategija boja RZ je bila odgovor na RAF-ovo negativno izkušnjo iz leta 1972: RZ naj nikakor ne bi bila skupina, ki bi kot celota živela v ilegali, kar zahteva izgradnjo obsežne in drage logistike, veliko stanovanj in visoke interne “upravne stroške”. S tem naj bi se skupina izognila tudi zapleteni komunikaciji, ki popolnoma v ilegali živeči skupini zaradi varnostnih razlogov otežuje družbeno analizo in analizo odnosov na levi. Popolna anonimnost njihovih članic/ov in decentraliziran, nehierarhičen način delovanja naj bi ščitili pred pregonom države in politično izolacijo. Vse to pa je anonimnim članicam/om RZ omogočalo udeležbo v diskusijah in agitaciji ter sodelovanje pri delovanju legalne levice, obenem pa so se celice na ta način izognile notranji “osamosvojitvi” vojaške politike. In ne nazadnje, s tem so državni aparat pregona pustili teči v praznem teku, saj so zanje do danes ostali velika neznanka.

Namen RZ ni bila izgradnja avantgardne organizacije niti politično delovanje v imenu kogarkoli. Njihova zahteva je bila: “Vsi morajo znati vse.” Izhajajoč iz starih konfliktov v ZRN, so RZ želele z izostritvijo politične zavesti povzročiti, da bi bila nakopičena družbena

pogostokrat spravijo v takšno duševno stanje, da svoje izolacije nočejo več zapustiti, saj se jim vakuum, v katerega naj bi se vmili, zdi neznosen. Vsak psihiatrični oddelek ima izolacijsko sobo. Elektrošok je kratka, toda zelo intenzivna oblika izolacije, podobna tisti pri epileptičnih napadih. Veja psihiatrije, ki raziskuje telesno ravnanje s pacienti, gre v smeri znanstvenega iskanja vedno bolj izpopoljenih metod izolacije. V psihiatriji je zato zdravljenje vedno bolj identično zatiranju človeškega ravnanja.

V sodstvu – v kolikor smrtna in telesna kazen

nista vključeni v zakonodajo – se uporabljajo vse oblike izolacije v preventivne, preiskovalne in kazenske namene. Vsi trije nameni se prekrivajo. Kazen služi posebni ali splošni preventivi, saj naj bi zastraševala, razširjala strah in grozo; poleg tega služita strah in groza izsiljenju priznanja ali pa zgolj vsiljevanju konvencionalnih vlog na sodni obravnavi. Pod pretvezo preiskave in zaslišanja ljudi vse pogosteje izolirajo, kar lahko vodi k temu, da zaradi drastične omejitve njihovih čutnih zaznavnih zmožnosti vplivajo na sposobnost samostojne presoje posameznika.

¹⁶ *Die Früchte des Zorns, Band 1, 1993, str. 9.*

¹⁷ *Ibid., str. 110.*

¹⁸ *Ibid., str. 111.*

nasprotja nazadnje rešljiva zgolj z uničenjem sistema. Tega pa po mnenju RZ ne bi bilo mogoče odpraviti z delujočimi skupinicami mestne gverile, temveč z gverilo, kateri bodo pripadale mase. "Najprej se hočemo osvoboditi sami, se bojevati proti nečloveškemu sistemu in voditi takšno politiko, v kateri bo gverila postala perspektiva množic. Ne, mi ne bomo osvobajali množic, mi se hočemo osvoboditi sami: mi smo del množice."¹⁶

Za RZ je mestna gverila pomenila popolno skladnost politike in življenja, ki izključuje redukcijo boja na vojaško raven. "Menimo, da mora obstoječi boj proti vladajočemu sistemu istočasno in uravnoteženo vključevati tudi boj proti kapitalističnemu sistemu v nas samih ... Mi poskušamo oboje – zaostri družbena nasprotja, voditi gverilski boj proti vladajočemu sistemu, istočasno pa spremeniti nas same."¹⁷ Zavzemali so se za postopno osvobajanje od vseh mehanizmov, ki so v ljudeh zasidrani kot pravilne družbene norme. Konkretno je to pomenilo izogibanje izgradnji hierarhičnih struktur, delitvi dela, intelektualni aroganci, ustaljenim vedenjskim vzorcem, razčiščevanje osebnih nesporazumov in nasprotij, preprečevanje instrumentalizacije drugih ljudi itd., ki se pojavijo, kadar imajo vprašanja gverilskega boja prioriteto, s čimer so dosegli enakopravno, avtonomno in zaupljivo sodelovanje v celicah. To je veljalo tudi za pripravo in izvedbo posameznih akcij.

Pod imenom RZ sta delovali dve vrsti skupin: na eni strani so bile skupine, ki so med seboj diskutirale in tvorile skupno zvezo, imenovane tudi "tradicionalno združenje", ter na drugi strani skupine, ki so se lahko identificirale s politiko RZ in so delovale pod tem imenom, ne da bi imele tesnejši stik s t.i. tradicionalnim delom. Leta 1981 so RZ o tem zapisale: "V teh letih smo v številnih akcijah, izjavah in analizah že tako jasno začrtali okvir naše politike, da tistemu, ki se lahko identificira s to politiko, ni treba iskati osebnega kontakta, ker bi želel sam osnovati celico. Nimamo patenta na to ime in na to politiko. Mi smo s tem samo začeli, nadaljevali pa bomo vsi skupaj."¹⁸

V praksi so RZ delovale kot oboroženi del leveice, torej kot

Nasilje neposredne okolice nad zapornikom uspe na izredno subtilen in izpopolnjen način, ki je temeljito znanstveno raziskan. V središču teh raziskav je pojem senzorne deprivacije, ki ga želimo obrazložiti z nekaj splošnimi opaznanji.

Pod senzorno deprivacijo razumemo vsako drastično omejitev – deprivacijo čutnih zaznav sistema čutil, s katerimi se človek orientira v okolju, pri čemer gre za izolacijo oziroma za izstradanje organov za vid, sluh, vonj, okus in dotik.

Človeški čutni organi v prvi vrsti zaznavajo spre-

membe v okolju. Njihova hrana je nepretrgano zoprednje sprememb. Zaznavanje, registriranje in posredovanje sprememb iz okolja možganom je fiziološka funkcija naših čutnih organov v budnem stanju.

Nasprotno pa morajo biti v spanju čutni vtisi intenzivnejši, da jih lahko počivajoči zaznavni organi registrirajo in predelajo, s čimer je povezana tudi preobremenjenost sistema čutil. Človekove življenjske funkcije v smislu samoohranjanja in razvoja človeškega organizma v vsakokratnem okolju se hranijo v prvi vrsti iz čutnih zaznav v danem spreminjajočem se okolju.

izmenjajoča igra med legalno levico in mestno gverilo. Dolgoročno naj bi se RZ z demonstracijo učinkovite in prepričljive politike "razmnožile", s čimer bi nastalo široko revolucionarno in akcijsko usposobljeno gibanje s širokim repertoarjem oblik boja.

Pa se je izkazalo, da se, kljub vsem simpatijam s scene, ni pripetilo tako. Razlogov je več. Prvič, RZ so svoj akcijski koncept zgradile na levici, ki je pripravljena za akcijo. Toda ko je akcijska pripravljenost in moč levice konec osemdesetih začela pešati, so delujoče celice izgubile svoje zaledje in širši političen učinek. Drugič, koncept RZ je zadel ob svoje meje, ko so morali zaradi kazenskega pregona njihovi člani/ce v ilegalo, kjer bi morali zgraditi drugačno organizacijo z vsemi logističnimi problemi ilegale, ki so se jim hoteli prvotno izogniti. Tretjič, povezava posameznih celic z levico je imela sicer to prednost, da je preprečevala izolacijo. Po drugi strani pa sta bila izbirna ciljev in polje delovanja pogojena z levico in ko je ta oslabela ali zavila v reformistično smer, so morale za njo tudi RZ.

S padcem berlinskega zidu se je začelo dogajati to, čemur so se RZ hotele na vsak način izogniti. Njihove akcije so ostale brez odzivov levičarskega zaledja. "Bili smo sami, brez možnosti diskusij, tako da so se motivacije za oborožene intervencije hranile samo še iz čistega subjektivizma. To stanje pojmuje kot smrt politike in vhdov v poljubnost in terorizem."¹⁹

Rdeča Zora

Leta 1974 je na zveznem ustavnem sodišču v Karlsruhe eksplodirala bomba. To je bila prva akcija ženske skupine Rote Zora in je bila odgovor na rabsodbo sodišča o 218. členu kazenskega zakona, ki v ZRN še danes umetno prekinitve nosečnosti omejuje z vselej manipulativnimi indikacijami.

Rote Zora se je prištevala k Revolucionarnim celicam. Skupina je izšla iz močnega zahodnonemškega ženskega gibanja, vendar je bila kritična do omejitev in reduciranja na žensko specifične teme

Vzpostavitev in vzdrževanje umetnega okolja, ki ga zaznamuje po eni strani njegova konstantnost in nespremenljivost in na drugi samovoljno doziranje dražljajev – tudi v spanju sčasoma ohromi čutne organe in lahko vodi k dezintegraciji in ekstremni dezorientaciji izoliranega individuuma, pri dolgotrajnejši, vsiljeni negibnosti pa k zakrnuti muskulature, otrdelosti sklepov in deformaciji kosti. V zadnjem času smo to videli na fotografijah o zapornikih v južnovietnamskih kletkah za tigre. Ohromitev motoričnih funkcij – po klasičnih zgledih – privede do stanja, ki

ga lahko na temeljitejši in subtilnejši način dosežemo z izključitvijo senzornih funkcij, katerih stalen vir in temelj so aktivne spremembe v okolju.

Po drugi strani so za svojo hrano prikrajšani – deprivirani – čutni organi posebno občutljivi tudi na še tako neznatne spremembe v okolju in v možgane oddajajo nesorazmerno močne signale. To se lahko izraža v močnih reakcijah strahu ali veselja ali jeze. V vsakem primeru vodi umetno povzročena dezorientacija individuuma, ki je posledica senzorne deprivacije, prej ali slej v prekomerne reakcije na dražljaje iz okolja.

¹⁹ *Das Ohr auf die Schiene der Geschichte ...*, str. 59.

Irmgard Möller

znotraj ženskega gibanja. V intervjuju leta 1984 so članice Rote Zora povedale: "Smo proti 'levičarski' delitvi dela po motu: ženske za ženska vprašanja, moški za splošne politične teme. Ne pustimo si vzeti odgovornosti za spremembo našega vsakdanjika!"²⁰ Rote Zora je zato napade usmerjala tako proti zdravniški zbornici, zvodnikom, trgovcem z belim blagom in sex shopom kot proti Siemensu ali računalniškemu podjetju Nixdorf. Po letu 1985 so se napadi ženske skupine usmerili skoraj izključno na ustanove, ki so se ukvarjale z 'genetsko in reprodukcijsko tehnologijo.

Drug osrednji element njihove politike je bila solidarnost z ženskami v Aziji, Afriki in Južni Ameriki. Analogno z RZ je tudi ženskam v Rote Zora analiza protiimperializma pomenila izhodišče za razumevanje mehanizmov izkoriščanja in razcepa. V akcijah proti tekstilnemu podjetju Adler leta 1987 so svoja stališča uspešno preverila v praksi: Adler je velik del svoje proizvodnje preselil v Južno Korejo. Ko so južnokorejske delavke stavkale za povišanje plač in izboljšanje delovnih pogojev, je Rote Zora v njihovo podporo podtaknila požare v Adlerjevih podružnicah po ZRN – najprej v osrednji upravi podjetja, nato pa še v devetih podružnicah po ZRN.

Odnos do RZ je skupina Rote Zora pojasnila takole: "V svojem razvoju smo jasno določile našo vsebino – zato smo se kot ženske tudi avtonomno organizirale – vendar se vračamo k izkušnjam RZ. Razen tega lahko skupno delovanje radikalnih skupin krepi militantni upor ... Vedno znova pa prihaja do živčnih diskusij. Kajti moški, ki sicer svoj radikalni prelom s tem sistemom spreminjajo v konsekvantno prakso, so pogosto zastrašujoče oddaljeni od spoznanja, kaj pomeni antiseksistični boj, kakšen pomen ima za socialnorevolucionarno perspektivo."²¹

Rote Zora in RZ se že nekaj let niso oglasile.

Napačno bi bilo, če bi iz takšnih reakcij skleпали o čem takšnem, kot je "jedro neke osebnosti", ki je izpostavljena senzorični deprivaciji, kajti tovrstne reakcije so dokazano in brez dvoma produkt deformacije osebnosti, kar je posledica senzorne deprivacije. Medtem ko lahko običajne dražljaje iz okolja kot dele kontinuiranega toka sprememb v okolju zaznavamo, izkusimo in razvrstimo ter predelamo v sistematičen kontekst, pa to zaradi stanja osebnosti, povzročene s senzorno deprivacijo, ni več mogoče. Takšna situacija je primerljiva samo z reakcijami

nepripravljenega individuuma na nasilne posege državnega aparata, tudi z vojno, za katero je značilen kaotičen potek, ki nepripravljenemu človeku onemogoča smiselno orientacijo v okolju, kjer vlada samovolja drugih.

Povečano in deformirano senzibilnosti na vsako najmanjšo spremembo v okolju, združeno z močno ločeno zaznavno zmožnostjo za kvalitativno razlikovanje sprememb v okolju, spremlja še nadvse intenzivno ukvarjanje z lastno individualnostjo. Kot posledica senzorne deprivacije se lahko pojavijo

Naret kej!' – avtonomi in vesela gverila

Vzporedno z novo fazo oborožitvene tekme v začetku 80. let je na zahodnonemški levici začelo rasti (skupaj z mirovniki in ekologi) gibanje avtonomov, katerih politične aktivnosti so bile usmerjene predvsem v boj za prostor z zasedanjem hiš, v delovanje v družbenih gibanjih (protinatovsko in protijedrsko gibanje) in v sodelovanje v solidarnostnih kampanjah z osvobodilnimi gibanji, predvsem v Nikaragvi in Salvadorju.

Nemška jesen 1977 oziroma takratne meglene noči so rojstni datum avtonomnega gibanja. RAF-ovi vojščaki so s svojo konsekvencnostjo avtonome sprva fascinirali, navdušeni so bili nad načinom, kako so jezili državo, toda na noben način niso hoteli postati soodgovorni za njihovo politiko. Zaradi preteče represije in zaradi občutka, da bi bili v igri moči, ki se je odvijala na najvišji ravni, kvečjemu hrana za topove.

V začetku osemdesetih je bilo jasno, da je umrlo preveč 'revolucionarnih modelov': Čile, Kuba, Vietnam, Kambodža, Portugalska, Rusija, Poljska, z evrokomunizmom, RAF-om in Rdečimi brigadami vred. "Politična akcija onkraj tradicionalne politike," so menili avtonomi in težili k uničenju razsimboljene govornice in vzpostaviti izginulih simbolnih povezav. Proletariatu kot dotlej skoraj "ekskluzivnemu" revolucionarnemu subjektu so pomahali v slovo in mu v primeru 'implozije' pripisali zgolj vlogo ene od revolucionarnih manjšin. Drugače kot generacija gospodarskega čudeža, ki je zaradi 'eksistencialnega gnusa' iskala možnosti izbire drugačnega življenja, je mladina v začetku 80. let živela z občutkom 'no future'; obe 'gibanji' pa so povezovale sanje o anarhiji. V začetku 80. let je

²⁰ *Die Früchte des Zorns, Band 2, 1993, str. 595.*

²¹ *Ibid., str. 596.*

Irmgard Möller na svobodi

namreč dišalo po uničenju in vojni, onesnaženosti in zastrupljenosti živil, ogroženosti pred jedrsko energijo in oboroževanjem.

Avtonomno gibanje je imelo socialno osnovo: brezposelnost in stanovanjski problem. Zahodni Berlin je bil takrat glavno mesto skvoterjev. Maja 1981 je bilo v mestu zasedenih 168 hiš. Ne prej ne kasneje jih ni bilo več toliko. Zasedene hiše so bile (in so deloma še vedno) prostori samoodločanja o različnih modelih življenja, (bile) so radikalno levičarski eksperiment načina življenja, ki se je uprl individualizaciji in potrošniški prisili. Avtonomi so politični boj razumeli kot upor, ki se nenehno dogaja v vsakdanu. Zanje se je politika dogajala povsod: na cesti, v službi, doma. To pa je zanje pomenilo, da je treba politiko vzeti v svoje roke in je ne prepuščati profesionalnim združenjem in strankam. Predvsem pa politike niso pojmovali kot nekaj neobhodno in silno resnega, zanje je bila lahko tudi zelo zabavna.

Na kratko, izhodišče vesele gverile, kot enega od akcijskih delov avtonomov, je bil vsakodnevni upor, ki izničuje funkcionalne mehanizme sistema. Njeni cilji niso bili samo tradicionalna politika, temveč vse ločnice, zaradi katerih so ljudje psihično in fizično dojemljivi in pokorni oblasti. Z boji za prostor so se avtonomi naučili uličnih spopadov s policijo. Vprašanja moči, popolnega preloma, brezpolgojne orientacije k narodnoosvobodilnim bojem pa so zanje postala vsakdanjost.

Avtonomi so bili del političnih gibanj v osemdesetih. Z drugo mestno gverilo jih je povezoval enak bojni odnos do države in kapitala, vendar so avtonomi funkcionirali drugače: RAF se jim je zdel avtoritaren, zavračali so njihovo strategijo likvidacij, njihove politično visoko stremeče cilje in osredotočenost njihove politike na politične zapornike, kar pa ne pomeni, da do zaprtih niso bili solidarni. Drugače kot strumno organizirani RAF avtonomno gibanje nikoli ni bilo kaj več kot skupaj zmetana množica, sestavljena iz posameznikov, kolektivov in iniciativ, katere en del se je ukvarjal z družbenim bojem, drug pa s samoinsciniranimi kampanjami, s čimer se je gibanje vedno znova na novo formiralo.

Menili so, da vsa dejanja upora – militantna in vesela – ustvarjajo

halucinacije, avtoskopični simptomi, in tudi motnje vegetativnih telesnih funkcij. Vse to so manifestacije, ki so povezane s senzorno deprivacijo in naraščajočo dezorientacijo individuuma v njegovem umetnem, popolnoma odtujenem okolju.

Součinkovanje progresivne dezorientacije, halucinacijskih tendenc in motenj vegetativnih telesnih funkcij (povečani občutki lakote in žeje, potrebe po spanju, uriniranju itd.) se kaže v uničenju identitete individuuma, ki je izpostavljen senzorni deprivaciji. Človeški organizem ni dorasel umetno vzpostavljeni senzorni deprivaciji.

V naravi lahko popolno senzorno deprivacijo primerjamo z ekstremno situacijo v puščavi izgubljenega človeka, ki halucinira fatamorganske prikazni. Toda v tem primeru se odvijajo vsaj naravno pogojene spremembe dneva in noči, ki ju spremljata zaznavni in predvidljivi spremembi svetlobe in temperature. Izgubljeni to registrira s čutili kot na nekaj običajnega. Tovrstna orientacijska pomoč pa popolnoma izostane v umetno in nasilno vzpostavljeni senzorni deprivaciji. V razmerah umetne senzorne deprivacije je človek veliko bolj izpostavljen neraz-

simbole. Avtonomi niso zavračali militantnih akcij, nasprotno, v primerih državne represije (praznjenje hiš, zapiranje in obsodbe) so smatrali militantni upor za nujen. Toda vojne igre vojne, katere simbolizirajo spopadi, zanje niso označevale sistema, četudi so se zavzemali za njegovo uničenje. Drugačen pomen so imele vesele akcije. Njim so simbolizirale prihodnost, v kateri ne bo več avtoritet, kajti le-te bodo s smešenjem izgubile fasado avtoritete in bodo – samo še smešne. Torej, militantnost je avtonomom pomenila defenzivo, njihova ofenzivnost pa je bila v poletu in igri domišljije: v razigranosti, veselju, zabavnosti. Kar pomeni, da so bile zabavne akcije način boja, ki se je združeval v t. i. Volxsportu. ‘Športne discipline’ so bile stvar domišljije in so segale od nastanka Frakcije mišje armade, ki je v oddelke z živili verige veleblagovnic Karstadt naseljevala miši, do škropljenja s fekalijami v dragih restavracijah, ki so spodrivale scenske lokale, ali pa prekopavanj igrišč za golf.

Policijska država

Država je na Baaderjevo osvoboditev 14. maja 1970 reagirala hitro in ostro, saj je takoj dala vedeti, da pomeni odločitev za RAF tudi odločitev za življenje in smrt – tudi v zaporih. Represivni aparat članic in članov ostalih dveh gverilskih skupin nikoli ni tako trdo stisnil za vrat kot pripadnice/ke RAF-a. Tudi zato ne, ker se pri Gibanju 2. junij in RZ vojaška logika nikoli ni osamosvojila do te mere kot pri RAF-u.

RAF in država sta se zapletla v brutalno igro nasilja, medsebojnih likvidacij, ugrabitev in t. i. belega mučenja zapornikov. S kadrovskim in finančnim ojačanjem represivnega aparata, z zaostitvami zakona o kazenskem postopku, številnimi spremembami kazenske zakonodaje, prestrukturiranjem izvrševanja kazni in s propagandno mašinerijo, v katero so vsrkali veliko večino zahodnonemških medijev, je ZRN v 70. let začela lepiti s sebe masko pravne države.

Že oktobra 1970 je nemška vlada sprejela nujni program moder-

vidnemu in z njegove perspektive nespremenljivemu režimu samovolje, v katerem se zdi, da ne veljajo naravni zakoni menjavanja dneva in noči, toplote in mraza, hrupa in tišine. Predvsem pa ima skoraj popolna zvočna izolacija, ki jo prekinjajo kvečjemu občasni redki zvoki, neko drugo ključno funkcijo: spremembe ali strukturiranje zvočne ravni pomenijo v naravi bodisi znake za potek vremenskih dogodkov (veter, dež, grmenje itd.) bodisi za prisotnost drugega živega bitja. In prav slednje je za človeka kot socialno bitje prva ali zadnja oporna točka ali rešilna bilka, kjer

se manifestira njegova povezanost, njegova soodvisnost od socialnega okolja. Jezik – in glasba – kot akustično sredstvo komunikacije ni naključno najstarejša in najbolj razvita oblika izmenjave informacij med ljudmi. Skupnega življenja in skupnega dela ljudi ter akustične komunikacije ne moremo med seboj ločiti ne historično ne tehnično. To velja tako glede na zgodovino človeštva kot tudi glede na individualni razvoj človeka od rojstva naprej. Celotno vitalno funkcioniranje dojenčkovega organizma za njegovo okolico poteka predvsem akustično: dojenček joka, vpije. In

²² *“Ulrike Meinhof kot učiteljica ali Andreas Baader pri policiji, to vendar ne gre,” je odredbo pokomentiral tedanji predsednik vlade Severnega Porurja in Westfalije Kuehn.*

²³ *Termin nemška jesen označuje obdobje jeseni 1977, ko se je državna represija usmerila proti vsem, ki se niso podredili diktatu države. Smrt Baadra, Raspeja in Ensslinove ter ugrabljenega Schleyerja označuje kulminacijo tega obdobja.*

²⁴ *Das Ohr auf die Schine der Geschichte ... str. 20.*

nizacije in intenzivnejšega boja proti kriminalu. Zvezni kriminalni urad je postal januarja osrednji preiskovalni organ za RAF (njegov proračun je v dveh letih narasel z 22,4 na 122 milijonov DM), zvezno tožilstvo je prevzelo preiskovalni postopek. Država je do zob oborožila policijo. Leta 1972 so predsedniki vlad zveznih dežel sprejeli odredbo, po kateri je moralo v naslednjih treh letih 300 000 pripravnikov v državnih službah opraviti izpit iz “politične neoporečnosti”.²² Povečali so pooblastila Urada za zaščito ustavne ureditve in zvezne carine. Septembra so formirali specialno enoto GSG 9, protiteroristične enote v vseh zveznih deželah pa so usposobili, da so lahko s helikopterjem prišli v 45 minutah na katerikoli kraj v ZRN. Leta 1974 je pravosodni minister ukazal nadzor nad stiki med odvetniki in zaprtimi, če obstaja sum za “konspirativno sodelovanje”. Decembra 1974 je zvezni parlament po hitrem postopku sprejel t. i. Lex RAF, ki je, kot se je izkazalo kasneje, zazvenel kot uvertura v t. i. nemško jesen leta 1977.²³ Zakon je legaliziral posebno obravnavo zaprtih rafovcev in vpeljal spremembe v kazenskem procesu. Med drugim je uzakonil možnost izključitve odvetnikov iz sodnega procesa in pa to, da lahko proces zoper hud delikt poteka tudi brez prisotnosti obtožene/ga. Lex RAF je bil predpriprava na sodni proces proti prvi generaciji zaprtih rafovcev, ki se je začel maja 1975. Takrat je bilo že jasno, da bodo mnoge/i zapornice/ki, ki so bili zaradi razmer v zaporih in gladovnih stavk telesno in duševno popolnoma izčrpani, nesposobni prisostvovati sodnim razpravam. Poročevalec iz zakonodajno-pravne komisije je čez 18 mesecev razložil: “Vsakemu strokovnjaku je jasno, da bi brez sprememb sodni proces v Stammheimu zabredel v velike težave, torej, glede na okoliščine bi ga morali prekiniti.”²⁴ Pred začetkom sodnih obravnav so bili iz procesa en za drugim izključeni trije odvetniki. Tako je Andreas Baader dva dni pred začetkom sojenja ostal brez odvetnika.

Leta 1976 je parlament sprejel protiteroristični zakon, ki je med drugim vseboval tudi člen 129. a o ustanavljanju, podpori in agitaciji za teroristične skupine. S tem zakonom so lahko učinkoviteje preganjali RAF kot skupino. Posameznico/ka, osumljeno/ega sode-

starši ali zdravniki ali babice dojamejo novo življenje neposredno akustično. Ne gre pozabiti, da je sluh – tudi anatomsko – tesno povezan z občutkom za ravnotežje, z izredno pomembnim orientacijskim temeljem in da je okritev sposobnosti orientacije eden od glavnih simptomov tako epileptičnih napadov kot tudi akutnih elektrošokov.

Če povzamemo, lahko rečemo, da je senzorna deprivacija, s katero je posameznik premeščen v popolnoma umetno, nespremenljivo okolje, danes bržkone ustrezen način za uničenje specifično

človeških vitalnih substanc. Z izstradanjem v pravem pomenu besede lahko uničimo tako človeško kot živalsko življenje prav tako kot z ustrelitvijo ali uplinitvijo. S tem, da je senzorna deprivacija posebna, človeškemu organizmu prirojena metoda uničenja življenjske substance – in do neke mere nasprotje sodobnim metodam vzreje klavne živine.

Senzorna deprivacija je – ker jo lahko izvajamo samo v pogojih delitve dela, ki jih je ustvaril človek – istočasno najbolj in najmanj človeška metoda zavlačevanja ugašanja življenja. Če jo uporabljajo več

lovanja v RAF-u, so lahko obsodili za vsa dejanja skupine, ne da bi bilo treba tožilcem predložiti dokaze njene/gove neposredne vpletenosti v posamezno akcijo. S tem zakonom so preganjali tudi podpornike RAF-a,²⁵ legaliziral pa je vsa sredstva tajnih služb za nadzor osumljenih. Kasneje je bil to ključni člen, ki je policiji odpiral vrata kateregakoli stanovanja v državi. V novejšem času pa po tem členu preganjajo predvsem kurdsko komunistično partijo in udeležence proticastorskih manifestacij.²⁶

Leto 1977 je bilo prelomno in je napovedovalo svinčeno prihodnost, ko se je državna represija osredotočila na pregon celotnega spektra levice. Od univerzitetnih profesorjev je terjala izjave vdanosti, v nasprotnem primeru pa jih je odslovila (Peter Bruckner). Tega leta so zaostri dva člena kazenskega zakona (88.a in 130.a), po katerih so zagovarjanje nasilja in razširjanje tekstov, ki zagovarjajo nasilje, kaznovali do treh let zopora. Z zaostritvijo razmer oktobra leta 1977 je parlament brez razprave v rekordnem času retroaktivno sprejel zakon o prepovedi kakršnihkoli stikov zaprtih rafovcev med seboj in z zunanjim svetom, tudi z odvetniki ne.²⁷ Odredili so jim popolno zaporo informacij. Zaprti so bili tako popolnoma prepuščeni državi, ZRN pa je postala edina država na svetu, ki je legalizirala popolno izolacijo.

Čez eno leto so v zaporih za vse obsojene po členu 129. a (ustanavljanje in podpora terorističnih skupin) uvedli stekleno pregrado za obiske. Odredba iz leta 1978 o kronskih pričah pa je v zameno za informacije o "teroristih", tudi obtoženih umora, zagotavljala, da ne bodo kaznovani.

Posebni zakoni, razen členov 88. a in 130. a, ki so jih v ZRN sprejeli v 70. letih, veljajo še danes.

V spopadu med RAF-om in državo so umirali ljudje. Do prvih smrtnih žrtev je prišlo v vrstah RAF-a. Leta 1971 so v policijski raciji ustrelili Petro Schelm. Čez eno leto je prav tako v raciji umrl angleški poslovnež McLeod, ki so ga (po pomoti) ustrelili skozi zaprta vrata spalnice. Prav tako po pomoti so specialci v Münchnu leta 1974 ubili nekega taksista. Decembra 1974 je eksplodirala bomba na bremenski železniški postaji, ki je ranila pet ljudi. Odgovornost so

²⁵ Tudi razdeljevalce letakov z zahtevami po združitvi zapornikov in njihovem skupnem prestajanju kazni. V Stuttgartu so zaprli tri ženske, ker so natisnile izjave zaprtih o sodnem procesu in zadnje tekste Ulrike Meinhof.

²⁶ Proticastorsko gibanje je del protijedrškega gibanja in nasprotuje prevozu jedrskih odpadkov po železnici.

²⁷ Zakon o prepovedi stikov je sploh omogočil, da je prišlo do smrti treh ljudi v Stammheimu.

mesecev in let, je dobesedno "perfekten umor", za katerega nihče – ali vsi, razen žrtve – ni odgovoren.

Sistematična znanstvena raziskovanja učinkovanja senzorne deprivacije so se začela v 50. letih. Kot pogostokrat prej so raziskovalne in eksperimentalne metode razvili iz intuitivno pridobljenih spoznanj, ki so jih uporabljali že dosti prej. Predhodniki izolacijskih celic, kjer poteka senzorna deprivacija, niso zgolj živalske kletke, izolirani oddelki psihiatričnih klinik, zapori in koncentracijska taborišča, temveč še veliko prej jame, votline in kletne sobe, v katere so zapirali

ljudi. Iz prejšnjega stoletja izvira cel arzenal institucij zaporov, na katerem še vedno temelji današnja penologija. V teh zaporih je ponavadi nekaj celic, ki so popolnoma ločene od ostalih poslopj in v katerih nadzorujejo posebne zapornike. Napotilo za posebno obravnavo v eni od takšnih celic, ki se na Nizozemskem imenuje "Dovencel" – približno parni kotel – ponavadi ni določeno s sodbo na sodišču, temveč je prepuščeno uslužbencem v zaporu. Tako sem spoznal šestnajstletnega fanta, obtoženega kaznivega dejanja, ki je bil od svojega enajstega leta popolnoma

PISMO ULRIKE MEINHOF IZ ODDELKA SMRTI

* iz obdobja med 16. junijem 1972 in 9. februarjem 1973

Občutek, da ti eksplodira glava (občutek, ki ti pravi, da bi se moral vrh tvoje lobanje pravzaprav odlomiti, odleteti)

- občutek, da ti hrbtenični mozek potiskajo v možgane, možgani se postopoma krčijo vase, kot na primer pecivo v pekaču

- občutek, da si neprestano, nevede, pod napetostjo električnega toka, da si daljinsko upravljan

- občutek, da ti odžagajo vsako asociacijo

- občutek, da si poščiješ dušo iz telesa, kot da ne bi mogel obdržati vode

- občutek, da se celica pelje; ob popoldnevih, ko vanjo posije sonce, se kar naenkrat ustavi. Občutka vožnje pa se ni moč znebiti.

Ne moreš si priti na jasno, ali se treseš od vročine ali od mraza

- ne moreš dojeti, zakaj se treseš - zmrzuješ.

Zato, da bi spregovoril z normalno jakostjo glasu, napori, kot za glasno govorjenje, skorajda kričanje

- pomenov besed ni več možno identificirati, lahko samo še uganjuješ

- uporaba sičnikov - s, č, c, š - je absolutno nevzdržna

- pazniki, obiski, dvorišče, vse je kot iz celuloida - glavobol - flash - tvorbe stavkov, slovnice, sintakse - ni možno več kontrolirati. Pri pisanju: dve vrstici - ob koncu druge se ne spominjaš več prve

- občutek, da izgorevaš navznoter

- občutek, da bi bilo, če bi nekdo vprašal, kaj se dogaja in bi ti vse spustil ven, tako, kot če bi nekomu prhnil v obraz vrelo vodo, kot na primer vrelo vodo iz tanka, ki te doživljenjsko zaznamuje, te iznakazi

- Divja agresivnost, za katero nimaš ventila. To je najhuje. Jasna zavest o tem, da nimaš možnosti preživetja: popolna nesposobnost posredovanja vsega tega; obiski ničesar ne zapustijo. Pol ure zatem lahko samo še mehanično rekonstruiráš, ali je bil obisk danes ali prejšnji teden

- Kopel enkrat tedensko pa pomeni: enkratna otoplitev, počitek - traja nekaj ur

- občutek, da sta čas in prostor vgrajena eden v drugega

- občutek, da se nahajaš v sobi zverženih zrcal - opotekanje - zatem: grozna evforija, ker nekaj slišiš - akustično razliko med dnevom in nočjo

- občutek, da čas sedaj odteka, da se možgani zopet širijo, da hrbtenični mozeg zopet drsi navzdol - preko tednov.

Občutek, da so ti slekli kožo.

Ulrike Meinhof je bila takrat v oddelku smrti v Kölnu-Ösendorfu. (Op.red.)

hoteli naprtiti RAF-u, ki pa se je z izjavo, da RAF-ove bombe nikoli niso usmerjene proti ljudstvu, od akcije distanciral. V naslednjih mesecih je prišlo do bombnih eksplozij na železniških postajah v Hamburgu, Nürbergu in Kölnu. Vse tri gverilske organizacije, RAF, Gibanje 2. junij in RZ, so se distancirale od napadov. Domnevajo, da so bili napadi del strategije zaostrovanja, s katero je država med ljudmi skušala kriminalizirati mestno gverilo.

Talci države

Za RAF-ove zapornike je država odredila posebne zaporne razmere, katerih posledica so bile nepopravljive zdravstvene

Ulrike Meinhof

²⁸ *Locirana v povsem izpraznjem traktu zapora v Koelnu je bila njena celica, s pohištvom vred, povsem belo pobarvana (v njej je veljala prepoved obešanja slik), z nenehno prižgano neonsko razsvetljavo, z zaprtimi in gosto zamreženimi okni, pozimi pa je bila premalo kurjena. Ulrike Meinhof je prebivala osem mesecev skoraj 24 ur na dan v nespremenjenem okolju.*

poškodbe zaprtih. Z izolacijo zaprtih naj bi dosegli njihovo resocializacijo.

Država si je v boju proti "teroristom" zadala več nalog: popolno zamolčanje ideoloških motivov boja mestne gverile, kriminalizacijo gverilk/cev in njihovo izenačitev s socialnimi kršitelji ter fizični obračun s njimi. V ta namen so v ZRN vpeljali novo obliko mučenja – popolno izolacijo od okolja. Rafovcve so zaprli v različne zapore v izolacijske celice. Ulrike Meinhof, Astrid Proll, Gudrun Ensslin in Rolf Proll so prvi prestajali kazen v t. i. oddelkih smrti.

Posebno drastične so bile zaporne razmere za Ulrike Meinhof, sicer eno izmed glavnih ideologinj RAF-a, iz legalnega obdobja življenja pa priznana in angažirano novinarko, katere sloves je segal globoko v etablirane kroge. Ulrike Meinhof je bila v Koelnu zaprta osem mesecev v oddelku smrti, kjer je bila akustično in vizualno popolnoma odrezana od sveta.²⁸ Posledice belega mučenja, znanstveno preverjenega načina, kako zlomiti osebnost človeka in ga podvreči pranju možganov, je Ulrike Meinhof opisala v pismu iz zapora. Po gladovni stavki štiridesetih zaprtih leta 1973 so Ulrike Meinhof sicer preselili v samicu na moški oddelek, vendar pa se zaporni režim zanjo ni kaj dosti spremenil. Poleg tega je poleti 1973 preiskovalni sodnik zanjo odredil scintigrafijo možgan (preiskava notranjih organov z radioaktivno tekočino), s katero naj bi "preverili" njeno prisebnost, ki naj bi bila vprašljiva zaradi možganske operacije pred leti. Ker se je Ulrike Meinhof upirala posegu, je sodnik zahteval uporabo direktnih prisilnih ukrepov pod narkozo, a so na koncu namero zaradi številnih javnih protestov opustili.

Zaradi uvedbe izolacijskih zapornih kazni so se v desetih nemških mestih formirali komiteji proti mučenju političnih zapornikov v ZRN, ki so obelodanili rezultate raziskav t. i. belega mučenja. Tovrstne raziskave so opravljali tudi na hamburškem inštitutu za psihologijo, v katerih so ugotavljali stopnje osebne dezorientacije pri popolni odtegnitvi vseh dražljajev iz okolja in iskali možnosti, kako na ta način "izpraznjeno" zavest "napolniti" z novimi vsebinami. Šlo je za poskus "pranja možganov", ki so ga na evropskih tleh v praksi še

izoliran v celici nekega državnega vzgojnega doma. Več let v njegovo celico od zunaj nista prodrla ne sončna svetloba ne zvok. Stik je imel le s svojimi pazniki. Umetno svetlobo so mu dajali le tedaj in toliko, ko in kolikor se jim je zdelo. Zvok ni prišel v njegovo celico niti takrat, ko so bila vrata celice odprta, kajti celica je ležala globoko pod zemljo. Ko sem fanta spoznal, je bil zaradi abnormalnega okolja težko prizadet.

Na začetku 50. let so ljudi, ki so živeli v takšnih osamitenih celicah, opazovali in z njimi delali poskuse. Proti koncu 50. let so predvsem v ZDA in Kanadi v

ta namen zgradili posebne eksperimentalne celice, tako imenovane "silent rooms" (Heron, Bexton, Scott, Salomons in mnoge druge).

Veliko kasneje so tovrstne raziskave začeli opravljati tudi v Nemčiji, kjer je trenutno zgrajena najbolj popolna "celica tišine": v "laboratoriju za klinične raziskave vedenja" na univerzi v Hamburgu. Tam ne opazujejo in ne merijo le telesnih reakcij poskusnih oseb, ki se nekaj časa zadržujejo v "camera silenta", temveč na njih izdelujejo tudi psihološke testne standarde. Na podlagi tovrstnih raziskav klasificirajo

najbolj temeljito izvedli na Ulrike Meinhof.

Maja 1976 so našli Ulrike Meinhof obešeno v njeni celici. Uradno pojasnilo: samomor zaradi nesporazumov v skupini. Kasneje je mednarodna preiskovalna komisija prišla do naslednjih zaključkov: "Trditev državne komisije, da se je Ulrike Meinhof z obešanjem umorila sama, ni dokazljiva in rezultati preiskave te komisije napeljujejo k temu, da se Ulrike Meinhof ni mogla obesiti sama. Rezultati se veliko bolj nagibajo k temu, da je bila Ulrike Meinhof že mrtva, ko je bila obešena in da obstajajo vznemirljivi pokazatelji, ki kažejo na poseg tretjega v zvezi z njeno smrtjo."²⁹ Histaminski test, ki bi zadevo lahko pojasnil, ali je Ulrike Meinhof umrla pred obešenjem, ni bil nikoli opravljen.

Oktober 1977 so v stammheimskem zaporu našli mrtva Andreasa Baaderja in Gudrun Ensslin, umirajočega Jan-Carla Raspa in težko ranjeno Irmgard Möller. Uradno pojasnilo: samomor. Toda samomorska različica tedanjih dogodkov je ostala do danes slabo pojasnjena. Nikoli niso sporočili natančnega časa smrti, sledi so bile uničene, posnetki, ki bi pojasnili dogajanja v tisti noči, pa do danes zadržani.

Vse do danes je bilo v nemških zaporih deset gladovnih stavk političnih zapornic/kov, ki so jih skušali prekinjati z odvzemanjem pitne vode ali prisilnim hranjenjem, zaradi česar sta dva človeka umrla. Zahteve zaprtih se v tridesetih letih niso dosti spremenile: ukinitve izolacijske zaporne kazni, za skupno prestajanje kazni političnih zapornikov in svobodna komunikacija zaprtih med seboj in navzven. Zaradi protestov javnosti in zdravnikov je država t. i. oddelke smrti zamenjala z močno varovanimi oddelki, v katerih so se zaporni pogoji le deloma omilili. Princip izolacije je ostal. Prav tako kot ločitvena steklena pregrada ter fizični nadzor obiskov in cenzura pisem. Dolgoletno prestajanje kazni (nekateri so zaprti že več kot 20 let) je močno načelo zdravje posameznic/kov, država pa jim še vedno odreka ustrezno zdravstveno oskrbo.

29 Das Ohr auf die Schiene der Geschichte ..., str. 23.

reakcije ljudi v različne kategorije. Vedno znova se izkaže, da pod intenzivnim ali dolgotrajnim pritiskom senzorne deprivacije poleg strahu in paničnih reakcij stopijo na plan še naslednji kostantni spremljevalni pojavi: motnje zaznavanja in spoznavanja (halucinacije, avtoskopija, iluzionarna popačenja) in vegetativne telesne motnje kot nekoliko deformiran (povečan) občutek lakote, motnje spalnega ritma, funkcionalne srčne težave, motorične desekvilibracije (intenzivno tresenje, trzanje kot pri elektrošoku itd.).

V hamburškem eksperimentu (J. Gross in drugi)

so na podlagi teh opazovanj in testnih protokolov sestavili poenostavljeno klasifikacijo osebnostnih tipov. Reakcije na eksperimente so razdelili po kategorijah:

A. Kategorija animalične reakcije.

B. Kategorija bazalnih osebnostnih struktur, ki se oblikujejo z zasnovo in zgodnjim razvojem, so precej stabilne in pod pritiskom stresnih situacij preživijo dlje kot reakcije kategorije C.

C. Kategorija reakcij, ki so odgovor na stimulacije iz okolja, tako socialnega, kulturnega kot tudi fizičnega okolja.

“Mi končujemo projekt” oziroma zaključek

Militantno poglavje oboroženega boja v ZRN, ki se je začelo v 70. letih, je danes de facto zgodovina – navkljub temu, da so mnogi akterji oboroženega boja še vedno v zaporih. Gibanje 2. junij ne obstaja že 20 let, spomladi 1998 se je uradno razpustil RAF, Revolucionarne celice in Rote Zora se že nekaj let nista oglasila. Za avtonomno gibanje z veselo gverilo vred pa se zdi, da ju vedno bolj duši inertnost, ki je danes v ZRN najpogostejši odgovor na kapitalistično roll-back strategijo, ki si obeta vrnitev v čase pred oktobrsko revolucijo. Ne glede na to, da smo nemško mestno gverilo zapisali v zgodovino, pa je za seboj pustila znanje in izkušnje o organizaciji akcij, ki so danes samoumevni del političnega dela skupin kot je Robin Wood in proticastorskih akcij. Pokazala je, da lahko številčno šibke skupine zagotavljajo delovanje levice. Nemški levici se namreč nikoli ni bilo treba ubadati z denarnimi problemi, ki so sicer večni spremljevalci levice po svetu.

Poleg tega je mestna gverila v ZRN državo prisilila, da je odplesala striptease, s sebe odvrгла vse ‘demokratične’ cunje in zaostrila notranjepolitično situacijo do te mere, da so si samo še najbolj naivni ali pa pogumni drznili zavpiti, da je cesar nag. A cesar se je zatekel k preverjenemu pruskemu receptu in se iz zadrege rešil bolj oborožen in z večjimi pooblastili kot kdajkoli prej po 2. svetovni vojni. In takšen je še danes.

Podtahnjeni požari v frankfurtski veleblagovnici niso ustavili bombardiranja Vietnama, prav tako kot zadnja RAF-ova akcija – razstrelitev gradbišča zapora v Weiterstadtu leta 1992 – ni preprečila tega, da danes ta zapor ne bi deloval. Vse skupine mestne gverile so sicer močno zaznamovale sodobno nemško zgodovino, vendar ostajata struktura oblasti in moči v ZRN ter po svetu v principu nespremenjena. Prevladujoči logiki kapitala, ki narekuje zaostreno begunsko politiko, okonzumljeno življenje, izkoriščevalska delovna razmerja in represivno upravo, ki z izgovorom o ‘notranji varnosti’ ne reagira samo na politična protislovja, temveč tudi že na ‘neprilagojene’,

V sistematično načrtovanih eksperimentalnih razmerah povzročene osebne deformacije so pripisovali človeškemu organizmu inherentne osebne značilnosti. Poljubnost končnih zaključkov tega eksperimenta je torej v tem, da so tisto, kar bi lahko služilo kvečjemu kot delovna hipoteza za nadaljnje raziskave, preoblikovali v dogmatično sporočilo o človekovi osebni strukturi na sploh. Tako so trdili, da naj bi bile reakcije ljudi, ki so jih uvrstili v kategorijo B, indikacija “bistvenega jedra osebnosti”.

O hamburškem eksperimentu je treba še dodati,

da niso raziskovali le učinka, ki ga ima na poskusno osebo zaprtje v takšno celico in podređitev senzorni deprivaciji, temveč da so tudi preizkušali, kako bi pri človeku, ki ni zaprt v tako perfektni izolacijski celici, dosegli iste rezultate s psihofarmakološkimi sredstvi. Upajo, da naj bi z uporabo specifičnih preparatov postala “camera silenta” nepotrebna, in da bi laho iste rezultate dosegli s tabletami. Možnosti uporabe takšne droge si je prav lahko predstavljati.

Prevedla Nina Kozinc

danes ne stoji nasproti nikakršna sila, ki bi tej logiki postavila meje.

V ZRN model militantnega političnega organiziranja ni preživel na levisi – zdaj ga s pridom uporablja nemška desnica. Levica pa ponovno pogleduje v Latinsko Ameriko in v chiapaški EZLN išče morebitni nov model organiziranja.

LITERATURA:

Die Früchte des Zorns, Texte und Materialien zur Geschichte der Revolutionären Zelle und der Roten Zora, (1993): ID-Archiv, Berlin.

AIEBRE, PEIO (1991): **Bewaffneter Kampf in Europa**, Schwarze Risse, Berlin.

KREBS, MARIO (1988): **Ulrike Meinhof, Ein Leben im Widerspruch**, Hamburg.

REINDERS, RALF, FRITZSCH, RONALD (1995): **Die Bewegung 2. Juni**, ID-Archiv, Berlin.

ANONYMUS (1997): **SpassGuerilla**, UNRAS-Verlag, Münster.

TAZ – JOURNAL (1997): **Die RAF, der Staat und die Linke, 20 Jahre Deutscher Herbst**, Berlin.

Das Ohr auf die Schiene der Geschichte ... des Bewaffneten Kampfs in der BDR, (1997): 'Ohrwürmer' Verlag, Stuttgart.

Ausgewählte Dokumente der Zeitgeschichte BDR, RAF, (1987): Köln.